

Vækst og udvikling i hele Danmark

Der skal være muligheder for vækst og udvikling i hele Danmark, så landet ikke bliver delt op i udvikling og afvikling. Den demografiske udvikling og den generelle urbanisering har medført, at flere områder har været genstand for lavere vækst end resten af landet.

De centrale konklusioner i dette kapitel er:

- I Danmark har der været forskel i beskæftigelses- og befolkningsudviklingen på tværs af kommuner.
- Urbanisering er et globalt fænomen, og tendensen med et stigende befolkningstal i byområder og en stagnation eller tilbagegang i landdistrikter og områder uden for de større byer, er ikke enestående for Danmark.
- Der har i de seneste år været økonomisk vækst i kommuner længere væk fra en større by. Stigningen i beskæftigelsen er ikke længere koncentreret i de større byer, men har spredt sig til store dele af landet. Desuden er befolkningstallet steget i kommuner længere væk fra en større by, der tidligere har haft befolkningstilbagegang.

Vækst og velstand

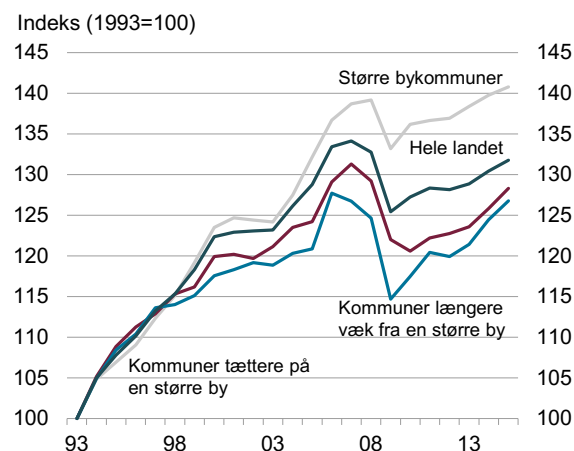
Der har siden 1993 overordnet set været vækst i BNP pr. indbygger på 32. pct., men stigningen dækker over kommunale forskelle. Det er særligt i de større bykommuner, at BNP pr. indbygger er steget, mens stigningen har været lavest i kommuner længere væk fra en større by.

Dette skal ses i lyset af, at BNP opgøres med udgangspunkt i arbejdsstedet, mens indbyggertallet opgøres på bopælsadressen, hvilket betyder, at velstanden koncentrerer sig i kommuner med relativt mange arbejdspladser.

Forskellen i væksten i BNP pr. indbygger mellem de større bykommuner og kommuner længere væk fra en større by er dog blevet mindre siden 2009, se figur 17.1.

Selv om væksten i BNP pr. indbygger har været højest i de større bykommuner, breder velstanden sig til andre byer bl.a. via et progressivt skattesystem og gennem omfordelinger på tværs af kommuner. Derudover medvirker mange beskæftigede gennem pendling til værdiskabelsen i arbejdsstedskommunen og til skattegrundlaget i bopælskommunen.

➔ **Figur 17.1** Udvikling i BNP pr. indbygger, 1993-2015

Anm.: BNP pr. indbygger, hvor BNP er opgjort med udgangspunkt i arbejdsstedet, mens indbyggertallet er opgjort på bopælsadresse. 'Større bykommuner' består af kommuner med en eller flere byer på over 45.000 indbyggere. 'Kommuner tæt på en større by' består af kommuner, som ikke har byer på over 45.000 indbyggere og hvor medianborgeren har mindre end 30 min. til en by med over 45.000 indbyggere. 'Kommuner længere væk fra en større by' består af kommuner, hvor kommunens største by er mindre end 45.000 indbyggere, og hvor medianborgeren har mere end 30 min. kørsel til en by på over 45.000 indbyggere. Kilde: Specialkørsel fra Danmark Statistik (BNP), Økonomi- og Indenrigsministeriet (indbyggertal) samt egne beregninger. Figurdatabase: https://doi.org/10.23758/RVK_17

Velstandsforskelle mellem regioner i de enkelte lande kan både måles ved at opgøre BNP pr. indbygger og disponibel indkomst pr. indbygger på tværs af regionerne.

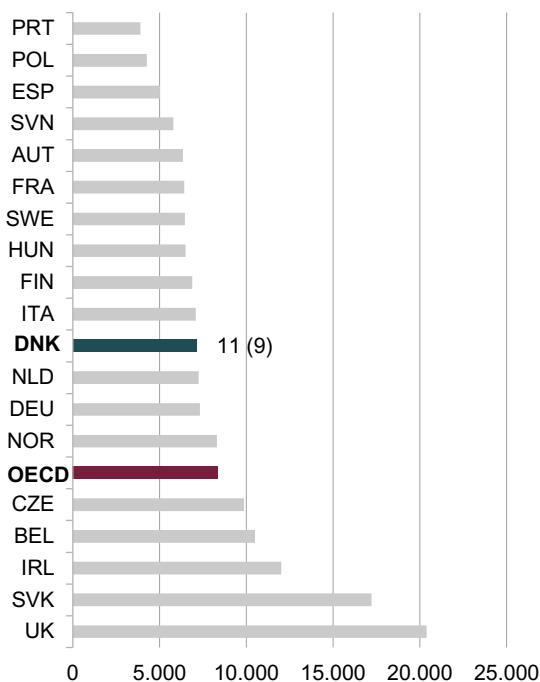
Med hensyn til spredning i BNP pr. indbygger er Danmark placeret i nærheden af OECD-gennemsnittet og på niveau med Tyskland og Finland, mens fx Norge har en lidt større spredning, se figur 17.2.

Forskellene i den disponible indkomst på tværs af regionerne er til gengæld væsentligt lavere i Danmark end i OECD-landene som gennemsnit. Forskellene er også mindre i Danmark end i de øvrige nordiske lande samt Tyskland, se figur 17.3.

Dette tyder på, at selv om produktionen er koncentreret i visse regioner af landet, bliver indkomsten i Danmark omfordelt til de øvrige områder i højere grad end i andre OECD-lande, vi normalt sammenligner os med.

17. Vækst og udvikling i hele Danmark

→ **Figur 17.2** Regional spredning i BNP pr. indbygger, 2014

Anm.: Standardafvigelsen i regional BNP pr. indbygger (PPS). OECD-gennemsnittet er et simpelt gennemsnit af de anvendte lande. For NOR er data fra 2013. EST og LVA er udeladt i opgørelsen, da de kun har én region defineret. Regioner er defineret ud fra EU-Kommissionens NUTS level 2.

Kilde: Eurostat.

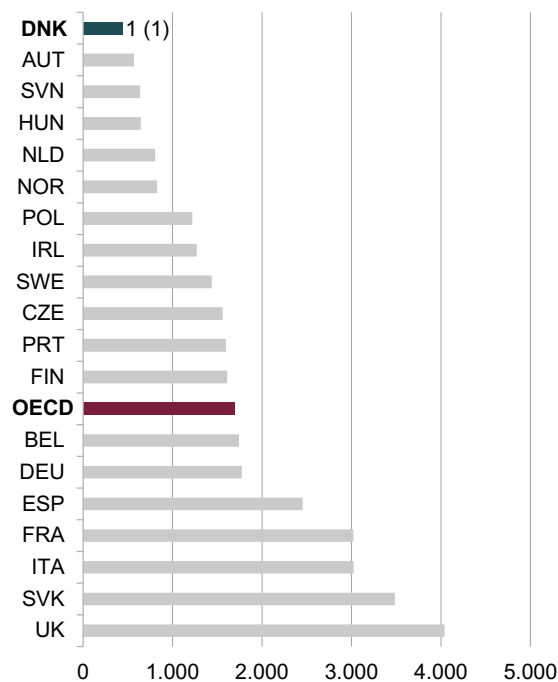
Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17

Der er en tendens til, at den gennemsnitlige erhvervsindkomst er lavere i kommuner, der ligger langt fra større byer. Særligt har kommunerne omkring den vestlige del af Limfjorden og ø-kommunerne en lav gennemsnitlig erhvervsindkomst.

Omvendt er erhvervsindkomsten høj i og omkring større jyske byer og højest i Nordsjælland og hovedstadens omegnskommuner, se figur 17.4.

Erhvervsindkomsten afspejler ikke fuldstændigt danskernes forbrugsmuligheder. Blandt andet er leveomkostningerne – herunder boligpriserne – typisk lavere i kommuner længere væk fra en større by.

→ **Figur 17.3** Regional spredning i disponibel indkomst pr. indbygger, 2013

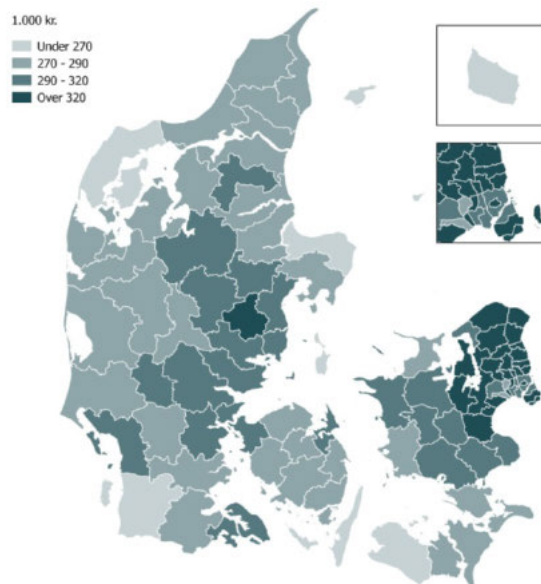

Anm.: Standardafvigelsen i regional disponibel indkomst pr. indbygger (PPS). OECD-gennemsnittet er et simpelt gennemsnit af de anvendte lande. EST og LVA er udeladt, da de kun har én region defineret. Regioner er defineret ud fra EU-Kommissionens NUTS level 2.

Kilde: Eurostat.

Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17

→ **Figur 17.4** Gennemsnitlig erhvervsindkomst for beskæftigede, 2015

Anm.: Gennemsnitlig erhvervsindkomst er defineret som summen af lønindkomst, virksomhedsoverskud og AMB-pligtige honorarer. Opgjort for personer (bopælsadresse) med en erhvervsindkomst.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17

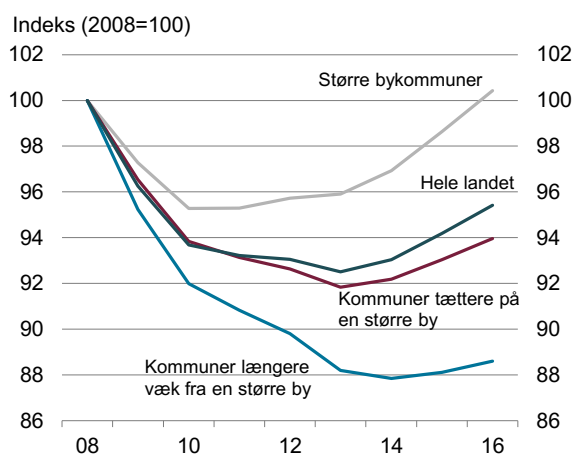
17. Vækst og udvikling i hele Danmark

Beskæftigelse

Beskæftigelsen har været stigende i store dele af landet siden 2014. I de større bykommuner er antallet af beskæftigede i 2016 igen på niveau med 2008.

Den generelle befolkningsudvikling og bevægelsen fra land til by har medvirket til denne beskæftigelsesfremgang i de større bykommuner. Derfor skal den faldende beskæftigelse i kommuner længere væk fra de større byer også ses i lyset af befolkningsudviklingen, hvor befolkningstallet generelt har været faldende i en periode i disse kommuner, se figur 17.5 og figur 17.10.

→ **Figur 17.5** Udvikling i beskæftigelsen, 2008-2016

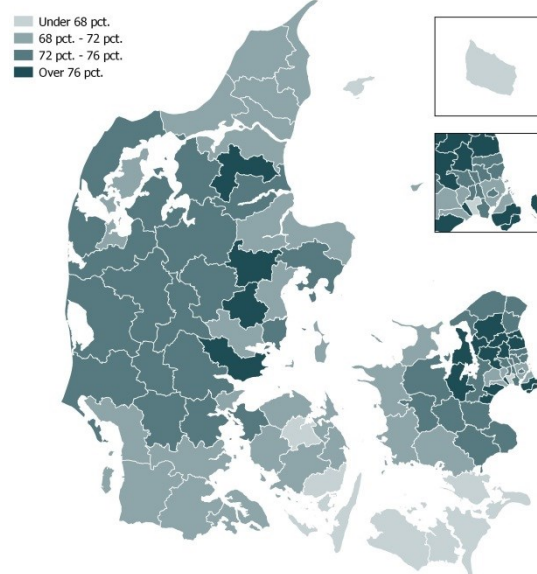
Anm.: Lønmodtagerbeskæftigelsen er opgjort som fuldtidsbeskæftigede efter bopælskommune.
Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering og egne beregninger.
Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17

Beskæftigelsesfrekvensen viser andelen af personer i den erhvervsaktive alder, som er i beskæftigelse. De store bykommuner har en lav beskæftigelsesfrekvens sammenlignet med de øvrige kommuner. Det kan bl.a. forklares ved en høj andel af studerende i de store danske universitetsbyer.

Beskæftigelsesfrekvensen er ligeledes lav i Sydøstdanmark samt dele af Fyn og omvendt høj i de midt- og vestjyske samt midt- og nordsjællandske kommuner, se figur 17.6.

I de store universitetsbyer samt på Lolland-Falster, Fyn, Vestsjælland og flere ø-kommuner er ledigheden samtidig relativt høj, se figur 17.7.

→ **Figur 17.6** Beskæftigelsesfrekvens, 2015

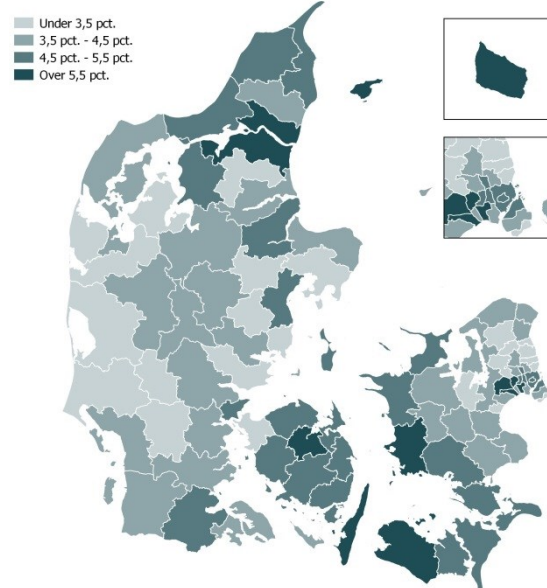

Anm.: Andelen af befolkningen i alderen 16-64 år, der er i beskæftigelse ultimo november 2015. Lands gennemsnittet er på 72,1 pct.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17

→ **Figur 17.7** Ledighedsprocent, 2015

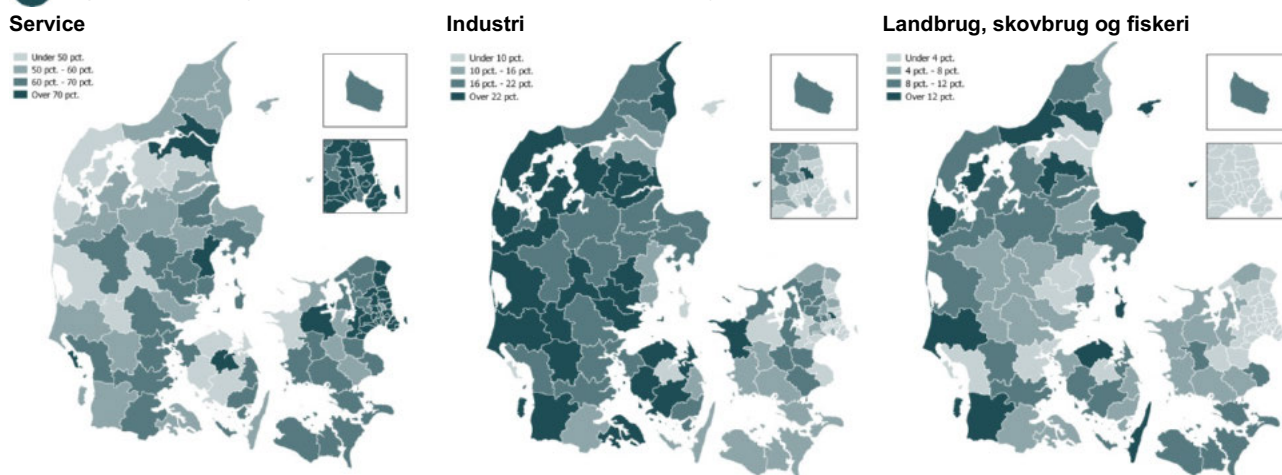
Anm.: Antal ledige er opgjort som fuldtidsbruttoledige, og inkluderer aktiverede dagpengemodtagere og aktiverede arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere som gennemsnit. Den gennemsnitlige ledighed på landsplan var i 2015 4,6 pct.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17

17. Vækst og udvikling i hele Danmark

➔ **Figur 17.8** Udvalgte branchers andel af den private beskæftigelse, 2015

Anm.: Opgjort som antal beskæftigede (personer) ift. den samlede private beskæftigelse, ultimo november. Bemærk, at intervallerne er forskellige i de enkelte kort.
Kilde: Danmarks Statistik.

Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17

En stor del af befolkningen i områder længere væk fra en større by er beskæftiget i industrien eller i landbruget. Områderne har omvendt en relativt lille andel af beskæftigede inden for private serviceerhverv sammenlignet med de større byområder, se figur 17.8.

Opdelingen i erhvervsstrukturen tyder på, at kommunerne har forskellige komparative fordele, når virksomheder skal fastholdes og tiltrækkes.

Demografi og urbanisering

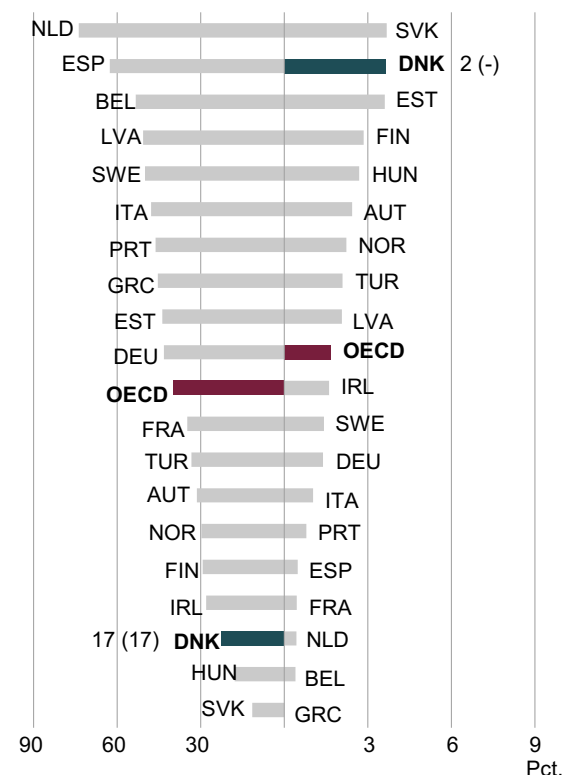
I en international kontekst er Danmark blandt de mindst urbaniserede lande. Således bor 22,5 pct. af danskerne i 2015 i et overvejende byområde, mens gennemsnittet er 39,8 pct. i OECD-landene.

Danmarks relativt lave urbaniseringsandel skal ses i lyset af, at det kun er hovedstadsområdet, der ud fra Eurostats typologi kategoriseres som et overvejende byområde.

Urbaniseringshastigheden i Danmark for perioden 2011 til 2015, forstået som mervækst i befolkningsudviklingen i overvejende byområder sammenlignet med udviklingen i de resterende områder, er høj, sammenlignet med de øvrige lande, se figur 17.9.

➔ **Figur 17.9** Urbanisering

Befolkningsandel i overvejende byområder, 2015 Mervækst i overvejende byområder, 2011-2015

Anm.: Byområder er defineret efter Eurostats urban/rural typologi ud fra følgende kategorier: 'overvejende urban', 'mellemliggende' eller 'overvejende rural'. Mervækst er befolkningsvækst fra 2011 til 2015 i overvejende byområder fratrukket den generelle befolkningsvækst i landet i samme periode. Mervækst er angivet i procentpoint. GRC har en negativ mervækst i overvejende byområder på 1,4 pct.

Kilde: Eurostat.

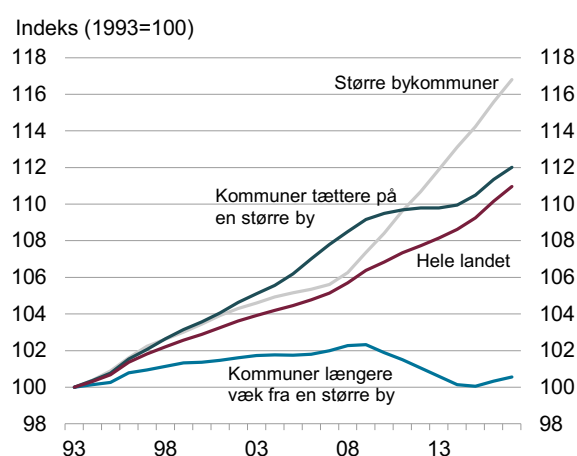
Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17

17. Vækst og udvikling i hele Danmark

Befolkningstallet på landsplan er steget i de seneste årtier, men stigningen har ikke været jævnt fordelt i landets kommuner. Mens der siden 1993 har været en stigning i befolkningstallet i de større bykommuner – en stigning som accelererede i 2008 – har der samtidig været en mere moderat stigning efterfulgt af et fald i befolkningstallet i kommuner længere væk fra en større by.

Siden 2014 har der været fremgang i alle tre kommunetyper, se figur 17.10.

→ **Figur 17.10** Udvikling i befolkningstallet, 1993-2017

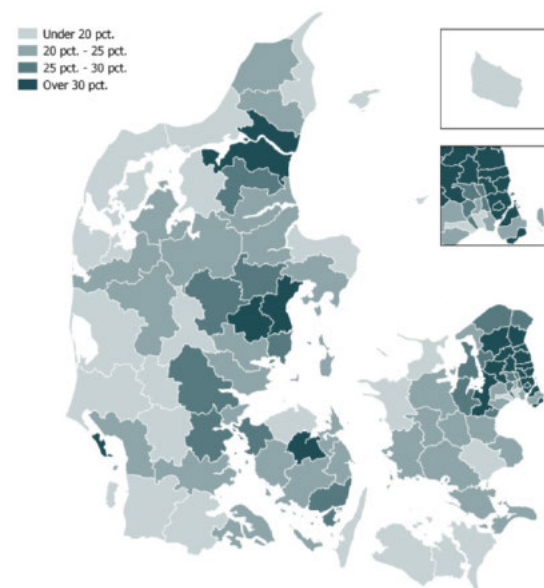
Anm.: Folketal pr. 1. januar. Tal før kommunalreformen i 2007 er skønnede, da der indgår delte kommuner i nogle af de sammenlagte kommuner. Se anmærkningstekst til figur 17.5 for beskrivelse af kommunetypologi. Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriet. Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17

Der er forskelle i befolkningens uddannelse på tværs af kommuner. Personer med en videregående uddannelse er koncentreret i og omkring de større byområder, mens andelen er lavere i områderne længere væk fra en større by, se figur 17.11.

Koncentrationen af personer med en erhvervsfaglig uddannelse er størst i Nord-, Vest- og Syddjylland, Fyn, Nordvestsjælland samt Lolland-Falster. Omvendt er andelen lav i de største byer og hovedstadsområdet, se figur 17.12.

Disse mønstre afspejler sig blandt andet i erhvervsstrukturen i forskellige dele af landet.

→ **Figur 17.11** Andel af befolkningen med en videregående uddannelse, 2016

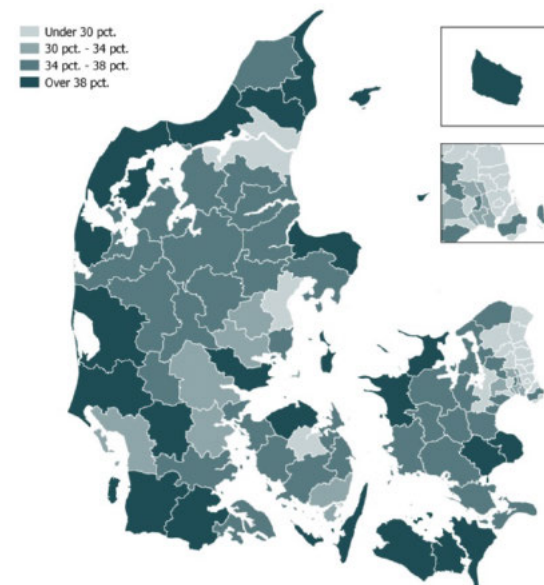

Anm.: Andel af befolkningen mellem 15 og 69 år med en videregående uddannelse. Befolkningen er opgjort pr. 1. januar det pågældende år. Den højst fuldførte uddannelse er opgjort pr. 1. oktober året før.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17

→ **Figur 17.12** Andel af befolkningen med en erhvervsfaglig uddannelse, 2016

Anm.: Andel af befolkningen mellem 15 og 69 år med en erhvervsfaglig uddannelse som den højst fuldførte uddannelse. Befolkningen er opgjort pr. 1. januar det pågældende år. Antallet med en erhvervsfaglig uddannelse er opgjort pr. 1. oktober året før.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figurdata: https://doi.org/10.23758/RVK_17